

Luftvärnsförbundet

– en del av Försvarsutbildarna

Käppalaställningen - ett monument över Stockholms luftvärn

I september 1939 sade Per-Albin Hansson till Svenska folket: "Vår beredskap är god!" Idag vet alla vad det betydde vid den tidpunkten. För Stockholms luftvärn betydde det bl a att en luftvärnsställning BÖRJADE byggas i Trolldalen på Lidingö. Vår beredskap där bestod av 100 man i civila överrockar, vit armbindel, hjälm och ett gevär m/96, samt en luftvärnskanon m/36 och ett litet antal skott...

Uppbyggnaden under kriget

Trolldalens ställning byggdes efterhand ut till en befäst luftvärnsställning för ett batteri och följdes i rask takt av flera runt Stockholm. På södra Lidingö finns idag ett unikum i Sverige - en k-märkt luftvärnsställning för ett 7,5 cm kanonbatteri med alla värn intakta för såväl pjäser som kulsprutor, strålkastare och eldledning. Monumentets pjäs, som skänkts av Bofors AB, är en luftvärnskanon m/30 - och kan sägas tillhöra de allra första försöken att skapa vapen mot flyg. Den transporteras i en fältartillerilavett, men blir när den reses på sin korslavett en imponerande kanon av känd luftvärnsmodell. Elden torde inledningsvis ha letts med hjälp av avstånds-, samt kurs- och fartinstrument (KFI). Senare infördes centralinstrument (CI).

Monumentets invigning den 3 maj 1994

Vid en ceremoni i Käppalaställningen på södra Lidingö torsdagen den 3 maj 1994 blev kanonen återinvigd till försvarets tjänst av luftvärnsinspektören öv 1 Leif Gunnerhell. Han berättade om dagens luftvärn och dess utveckling. Förra luftvärnsinspektören öv 1 Carl Herlitz talade om luftvärnets historia fram till det andra världskrigets slut, och ordföranden i Stockholms Luftvärnsförening, öv Elis Sundin, berättade om föreningens insatser för luftförsvaret av Stockholmsområdet. Genom en generös donation har även Stockholms Luftvärnsförening bidragit till att detta monument har kunnat förverkligas.

Kanonen överlämnades därefter till Lidingö stad av ordföranden i hembyggsföreningen Ruth Sävhaben, som även tjänstgjort i Käppalaställningen som lotta. Kommunalrådet Staffan Anderberg blev mottagare av gåvan.

Vid ceremonin sköts salut - dock inte med pjäsen - utan med en 40 mm kanon från Roslagens Luftvärnsregemente i Norrtälje. Lidingöorkestern "Vinddraget" underhöll publiken. Lottakåren, Hemvärdet och Kvinnliga Bilkåren medverkade. Flera människor i Stor-Stockholm som tillhörde luftvärnet med placering på Lidingö mötte upp, samt många andra.

(Sammandrag av Owe Bergius artikel i medlemsbladet för Stockholms Luftvärnsförening nr 3-4 november 1994)

Käppalamonumentet idag

Luftvärnskanonen finns kvar på sin plats (juli 2003), men jätteskorstenen vid det närbelägna Käppalaverket har hamnat mitt i eldområdet. Dessutom är tyvärr både pjäsen och värnen drabbade av vandalism i form av klotter och annan begåvningsbefriad förstörelse. Platsen är ändå väl värd ett besök och återfinns på fältkartan 1:50000 med RT 90 koordinaterna X 658400, Y 163765.

För den som tycker bättre om telekartan - så är luftvärnsställningen belägen omedelbart norr om slutet på Tellusvägen enligt skisserna nedan. Från Stockholm kör man över Lidingöbron, och följer sedan skyltar mot "Gåshaga" längs Södra Kungsvägen, tills man når Käppala båthamn på höger sida. Därefter tar man vänster in på Jupitervägen, och sedan höger in på Tellusvägen.

